

การพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนวัตกรรมเพื่อชุมชนที่ยั่งยืนของจังหวัดตรัง

Development of an innovative tourism model for a sustainable community in Trang Province

วิลาสินี หมั่นสันติชีวิน^{1*}, ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒ², สถิตย์ นียมญาติ³, และ กมลพร กัลยานมิตร⁴
(Wilasinee Muensantichiwin^{1*}, Nuttawat Siripornwut², Satit Niyomyah³,
and Kamolporn Kalyanamitra⁴)

^{1*} นักศึกษาปริญญาเอก ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

^{1*} Scholar, Doctor of Philosophy Department of Public Administration,
Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Thailand

²⁻⁴ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

²⁻⁴ Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding author: e-mail: Wilasinee.mernnu@gmail.com

Article history:

Received 25 April 2024

Revised 3 June 2024

Accepted 4 June 2024

SIMILARITY INDEX = 10.18 %

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพแวดล้อม และอัตลักษณ์ ของจังหวัดตรัง ในปัจจุบัน (2) ศึกษากระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดตรัง และ (3) เสนอแนะการพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนวัตกรรมเพื่อชุมชนที่ยั่งยืนของจังหวัดตรัง

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องภาคประชาชน จำนวน 20 ท่าน กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องภาครัฐ จำนวน 10 ท่าน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน รวมทั้งสิ้น 35 ท่าน ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อมูลที่เก็บได้มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพแวดล้อม และอัตลักษณ์ ของจังหวัดตรัง ในปัจจุบัน สภาพทรัพยากรมีความอุดมสมบูรณ์และสวยงามแต่ควรปรับปรุงทัศนียภาพ ของพื้นที่และแหล่งเรียนรู้ให้มีความดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยวมากขึ้น โครงสร้างพื้นฐานหลักและเส้นทางคมนาคม ยังไม่เพียงพอและยังไม่ได้มาตรฐานในระดับสากล นำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาสร้างมูลค่าทางธุรกิจที่เป็นอัตลักษณ์ ส่งเสริมชุมชนที่มีจุดเด่นด้านวัฒนธรรม (2) กระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดตรัง จังหวัดตรังเป็นเมืองการท่องเที่ยวทางภาคใต้ ที่มีต้นทุนทางทรัพยากรที่สมบูรณ์จึงทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเลที่โดดเด่น และรอการพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กิจกรรมการท่องเที่ยวมีการบริการข้อมูลต่าง ๆ อย่างรวดเร็วผ่านระบบสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นช่องทางที่สะดวกรวดเร็ว เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นจำนวนมาก นำเสนอสินค้าและบริการที่สามารถชูเอกลักษณ์ของจังหวัดตรังที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงนวัตกรรมต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชน และ (3) แนวทางการพัฒนา สร้างเครือข่ายชุมชนและมีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายชุมชนการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ และต้องมีการปรับปรุง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิม และสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่

คำสำคัญ: การพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนวัตกรรม อัตลักษณ์ ภูมิปัญญา

ABSTRACT

This research aimed to (1) study the environment and identity of Trang Province at that time, (2) examine the management process and sustainable tourism development in Trang Province, and (3) recommend the development of innovative tourism models for sustainable communities in Trang Province.

The research format was qualitative. There were 3 groups of key informants: a group of 20 people involved in the public sector, a group of 10 people involved in the private sector, and a group of 5 experts, totaling 35 people. In-depth interviews were used as the research tool. The collected data were analyzed for content.

The research results found that (1) the environment and identity of Trang Province were characterized by abundant and beautiful resources, but improvements were needed in the scenery of certain areas and in learning resources to enhance their appeal to tourists. Additionally, the main infrastructure and transportation routes were still insufficient and did not meet international standards. Utilizing local wisdom to create unique business value and promoting communities with cultural highlights were recommended. (2) The management process and sustainable tourism development in Trang Province showed that, as a tourism hub in the southern region, Trang Province featured diverse tourist attractions, particularly notable natural attractions both on land and at sea. However, there was a need for further development towards sustainable tourism. Tourism activities should have efficiently provided information through various online media systems to reach a wide audience. Products and services should have highlighted the uniqueness of Trang Province while demonstrating social and environmental responsibility. Developing an innovative tourism community required active participation from local community members. (3) Development guidelines included establishing a community network and fostering connections with other community networks and various forms of public relations, both online and offline. Additionally, original tourist attractions should have been developed, and new ones should have been created to enhance tourism offerings.

Keywords: Development, Innovative Tourism Model, Identity, Knowledge

1. บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) กำหนดหมุดหมายการพัฒนาไว้จำนวน 13 หมุดหมายเพื่อเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อน มีเป้าหมายและทิศทางที่ช่วยในการสนับสนุนการพลิกโฉมประเทศ การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม โดยลดความเหลื่อมล้ำทั้งในเชิงพื้นที่และโอกาสในการแข่งขันของภาคธุรกิจ รวมถึงสนับสนุนช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาสให้มีโอกาสในการเลื่อนขั้นทางเศรษฐกิจและสังคม การเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืน โดยปรับปรุงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการผลิตและบริการให้มีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหามลพิษสำคัญด้วยวิธีการที่ยั่งยืน ที่ครอบคลุม 4 มิติการพัฒนา ได้แก่ มิติที่ 1 ภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม โดยเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเชื่อมโยงเศรษฐกิจท้องถิ่นกับห่วงโซ่มูลค่าของภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย หมุดหมายที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตร และเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง มุ่งเน้นการสร้างมูลค่าของสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูป โดยอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรม การเพิ่มประสิทธิภาพของโครงสร้างพื้นฐานของภาคเกษตร และการสนับสนุนบทบาทของผู้ประกอบการเกษตร หมุดหมายที่ 2 ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน โดยยกระดับการท่องเที่ยวให้เป็นการท่องเที่ยวคุณภาพสูง เพิ่มการพึ่งพานักท่องเที่ยวในประเทศและกระจายรายได้สู่พื้นที่ และบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในทุกมิติ มิติที่ 2 โอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม หมุดหมายที่ 7 ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ โดยผลักดันการพัฒนาศักยภาพของ SMEs สู่การเป็นผู้ประกอบการยุคดิจิทัล สามารถเชื่อมโยงกับห่วงโซ่มูลค่าโลก และปรับเปลี่ยนการแข่งขันทางการค้าให้เป็นธรรมสำหรับ SMEs หมุดหมายที่ 8 ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในเชิงพื้นที่ โดยการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก การสร้างความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน โลจิสติกส์ และดิจิทัล มิติที่ 3 ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมุดหมายที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรโดยการใช้ซ้ำ ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ พร้อมทั้งการนำขยะหรือวัสดุเหลือใช้กลับมาสร้างมูลค่า มิติที่ 4 ปัจจัยผลักดันการพลิกโฉมประเทศ หมุดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต โดยสนับสนุนให้คนทุกช่วงวัยมีโอกาสพัฒนาทักษะอย่างเต็มศักยภาพ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีสมรรถนะที่สอดคล้องกับบริบทของโลกยุคใหม่ อาทิ ทักษะดิจิทัล รวมถึงการผลิตกำลังคนให้ตรงความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย (เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ, 2565)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้ตอบรับแผนยุทธศาสตร์ โดยกำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2566-2570) จะให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงทุกรูปแบบ และพร้อมที่จะเติบโตอย่างยั่งยืน ประกอบกับการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน มุ่งส่งเสริมการท่องเที่ยวภายใน ประเทศ พัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความทันสมัยผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม การยกระดับบุคลากรและ ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ เข้าใจและสามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทของ การท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟื้นตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคท้องถิ่น และภาคประชาชน พบว่า มีประเภทการท่องเที่ยวที่ประเทศไทยมีศักยภาพ 7 ประเภท ได้แก่ 1)การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเป็นรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการใช้องค์ความรู้และนวัตกรรมในการสร้างสรรค์คุณค่าสินค้าและบริการการท่องเที่ยว เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ แก่นักท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุดิบของ

ภูมิปัญญา จิตวิญญาณ และประวัติศาสตร์ หรือผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้ (Tangible Culture) และที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Culture) ทั้งนี้ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นประเภทการท่องเที่ยวที่ประเทศไทยมีศักยภาพควรได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างมาก เนื่องจาก 1) ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สร้างขึ้นในอดีตจำนวนมาก เช่น วัด โบราณสถาน เป็นต้น สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย 2) การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ประเทศไทยมีจุดแข็งในการรองรับนักท่องเที่ยวเชิงธุรกิจและการส่งเสริมอุตสาหกรรมไมซ์ ในด้านความได้เปรียบจากการที่มีสาธารณูปโภคและสถานที่จัดกิจกรรมไมซ์ที่มีมาตรฐาน ความพร้อมและ จุดเด่นที่แตกต่างกันไปในแต่ละภาค ภาคใต้นอกจากความโดดเด่นเรื่องทะเล ยังคงมีการเชื่อมโยงด้านวัฒนธรรมและเศรษฐกิจกับประเทศมาเลเซียเช่นกัน ประกอบกับประเทศไทยมีสถานที่ ที่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมไมซ์ เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่มีจุดเด่นมากกว่าประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอาเซียน นอกจากนี้ประเทศไทยมีจุดแข็งในด้านความคุ้มค่า ความสามารถในการแข่งขันด้านราคา และภาพลักษณ์และชื่อเสียงด้านการบริการ 3) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงกีฬาของประเทศไทย เป็นการท่องเที่ยว ที่น่าสนใจและมีศักยภาพ 4) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และ แพทย์แผนไทย การทำกิจกรรมสุขภาพทางวัฒนธรรม การปรับสมดุลของอาหาร ปรับสภาพจิตใจ เป็นประเภทการท่องเที่ยวที่ประเทศไทยมีศักยภาพการให้บริการในคุณภาพสูง 5) การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ มีความพร้อมในการจัดกิจกรรมทางน้ำที่หลากหลาย อาทิ การดำน้ำทั้งน้ำตื้นและน้ำลึก เวคบอร์ด เจ็ตสกี และ ล่องแก่ง เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้น ประเทศไทยมีธุรกิจการเดินทาง ท่องเที่ยวทางน้ำ ทั้งทางทะเล เลียบชายฝั่ง และลุ่มแม่น้ำต่าง ๆ ที่มีความโดดเด่นและมีคุณภาพสูงจำนวนมาก สอดคล้องกับแนวโน้มการท่องเที่ยวด้วยเรือสำราญโลกที่กำลังเติบโตอย่างต่อเนื่อง 6) การท่องเที่ยวเชื่อมโยงอนุภูมิภาค ชุมชน และนานาชาติ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงอนุภูมิภาค ชุมชน และนานาชาติ ของประเทศไทย เป็นการส่งเสริมให้ ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในภูมิภาคอาเซียน โดยใช้ประโยชน์จากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ และแผนการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมทั้งทางถนน ทางราง ทางน้ำ และ ทางอากาศ และ 7) การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเดินทางท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสังคม และสิ่งแวดล้อม แต่ยังคงสร้างประโยชน์ให้สังคม สร้างประโยชน์ให้แก่ผู้คนในท้องถิ่น สร้างการกระจาย ในการอนุรักษ์ธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเพื่อรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการแก้ปัญหาหรือผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ ซึ่งนับเป็นประเด็นที่ทั่วโลกกำลังให้ความสนใจ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2566)

การท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีมีการพัฒนาต่อยอดมาจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยอาศัยทุนวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น มีกิจกรรมของชุมชนและส่งเสริม ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ป้อนสู่ตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การเรียนภาษาท้องถิ่น การทอผ้า การวาดภาพ การทำอาหารพื้นบ้าน เป็นต้น (กันตภณ แก้วสง่าและนิศาชล จำนงศรี, 2558) การนำทุนวัฒนธรรมที่ได้มาเป็นส่วนหนึ่งในการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการหรือสร้างความแตกต่าง ให้กับสินค้าหรือบริการของชุมชนเพื่อสร้างจุดขายให้กับผลิตภัณฑ์ของชุมชน การท่องเที่ยวที่ได้นำเอาทุนวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ต่างสนใจจะเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรมและสัมผัสชีวิตความเป็นอยู่ ล้วนเป็นช่องทาง การสร้างรายได้ให้กับชุมชน การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรม นอกจากจะเป็น การส่งเสริมให้ชุมชนสามารถพัฒนาสร้างสรรค์และต่อยอดทุนวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มรายได้แล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์และวิถีชีวิตวัฒนธรรมดั้งเดิมให้เข้มแข็งและดำรงอยู่อย่างยั่งยืนสืบไป (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2562)

จังหวัดตรังเป็นเมืองทางภาคใต้ของประเทศไทยและเป็นเมืองท่าค้าขายที่เจริญรุ่งเรือง มาตั้งแต่อดีตที่เติบโตต่อเนื่องยาวนานมาจนถึงปัจจุบันสิ่งสมรื่องราวทางประวัติศาสตร์เป็นมรดกตกทอดไว้ในแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง การไปเยือนจังหวัดตรังจึงนับว่าได้ท่องเที่ยว ครบทุกชนิดมีทั้งดินแดนธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิต อีกทั้งมีแหล่งท่องเที่ยว ที่เป็นที่ยู้งักในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติประกอบกับมีทำเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมอย่างยิ่งแก่การท่องเที่ยวทำให้ปัจจุบัน (สำนักงานจังหวัดตรัง อ้างถึงใน ดุสิตพร สกทา, 2560) การท่องเที่ยวจังหวัดตรัง ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคหลายด้านที่ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวไม่เต็มศักยภาพจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่หลากหลาย และการกระจุกตัวเฉพาะในเขตสถานที่แหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดตรังโดยส่วนใหญ่จะอยู่ตามเกาะต่างๆ ทำให้การท่องเที่ยวเชิงนวัตวิถี ชุมชนและท้องถิ่น ที่มีแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยว ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ สามารถสร้างจุดขายทางการท่องเที่ยว ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมักนัก

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพแวดล้อม อัตลักษณ์ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดตรัง เพื่อนำไปสู่การวางแผนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนวัตวิถีเพื่อชุมชนที่ยั่งยืนของจังหวัดตรังที่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด และต้องคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามที่สืบทอดกันมา โดยชุมชนสามารถนำผลวิจัยในครั้งนี้ มาเป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนวัตวิถีอย่างยั่งยืนในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อม และอัตลักษณ์ ของจังหวัดตรัง ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดตรัง
3. เพื่อเสนอแนะการพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนวัตวิถีเพื่อชุมชนที่ยั่งยืนของจังหวัดตรัง

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 สภาพแวดล้อม และอัตลักษณ์

กี วรกรวิน (2562) ได้อธิบายว่า หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า หรือมีมูลค่าต่อการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดใจหรือสร้างความสนใจ ประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งส่วนใหญ่จะแสดงออกในรูปของสถานที่ทั้งที่เป็นสถานที่ทางธรรมชาติและสถานที่ทางวัฒนธรรม สถานที่ใดจะเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวได้นั้น จะต้องมึลักษณะพิเศษ เช่น งดงาม แปลกตา โดดเด่น แตกต่าง เป็นเอกลักษณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ สภาพแวดล้อม คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สิ่งแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น มีความดึงดูดและนำความสนใจต่อนักท่องเที่ยวได้ ได้แก่ ลักษณะภูมิ ประเทศลักษณะภูมิอากาศทรัพยากรธรรมชาติและสภาพเศรษฐกิจ การดูแลแหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมสินค้าภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ หมายถึง สิ่งที่ยั่งยืน เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์/วัฒนธรรม ประเพณี

2.2 การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ศศิชา หมดมลทิล (2562) ประเทศไทยได้รับการยกย่องจากคนทั่วโลกว่าเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางแหล่งท่องเที่ยวที่อยากมาสัมผัส ส่งผลให้ภาพรวมสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องรัฐบาลเล็งเห็นถึงการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชาวบ้านโดยตรงจากการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อให้เม็ดเงินจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวลงไปสู่เศรษฐกิจฐานรากของประเทศซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย

ของภาครัฐที่ต้องการให้เศรษฐกิจฐานรากขับเคลื่อนประเทศ การท่องเที่ยวโดยชุมชนแตกต่างจากการท่องเที่ยวชุมชน โดยการท่องเที่ยวชุมชนเป็นการท่องเที่ยวตามแหล่งชุมชนของนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจคำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของชุมชนหรือการรักษาวิถีชุมชนดั้งเดิมไม่มากเท่าที่ควร และเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของนักท่องเที่ยว แต่การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชน เพื่อให้วิถีชุมชนดั้งเดิมไม่ถูกทำลายหายไป รวมถึงเป็นการรักษาทรัพยากรต่าง ๆ ภายในชุมชนให้มีความยั่งยืนต่อไปได้ การพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1. ศักยภาพคน เริ่มที่คนในชุมชนต้องรู้จักวิถีชีวิตดั้งเดิมของตนเองให้ดี เพื่อความพร้อมในการบอกเล่าข้อมูลและคนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันได้ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของชุมชน 2. ศักยภาพพื้นที่ หมายรวมถึง ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานกันต่อมา คนในชุมชนต้องรู้จักรักและหวงแหน เห็นคุณค่าของทรัพยากรในชุมชนของตน สามารถนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน 3. ศักยภาพด้านการจัดการ ชุมชนจะต้องมีผู้นำเป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องมีความพร้อมในการประสานงานและต้องร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวทางหรือวางรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนของตน

การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based tourism) เป็นการท่องเที่ยว ทางเลือกหนึ่งสำหรับเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยโมเดลการท่องเที่ยวนี้ เป็นการท่องเที่ยวที่บริหารจัดการโดยคนในท้องถิ่นในชุมชนเพื่อให้ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวส่งไปถึงคนในชุมชนโดยตรง (Lo & Janta, 2020) การท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่ได้คาดหวังที่จะสร้างรายได้ใน เวลาอันสั้น แต่ยังคงคาดหวังไปถึงความยั่งยืนในอนาคตทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น และสร้างโอกาสในการจ้างงานให้แก่คนในชุมชน สร้างรายได้จากการท่องเที่ยว และการปรับปรุง โครงสร้างพื้นฐานให้ดีขึ้น (Weaver, 2003)

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดการด้านการท่องเที่ยว เช่น ทางด้านการตลาด ด้านการวางแผนการ และชุมชนต้องรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ทั้งนี้ต้องให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน รวมถึงผลกระทบต่อเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของชุมชนให้น้อยที่สุด

หลักการของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

Etsuko (2008) แห่งมหาวิทยาลัย Okazaki Kobe ได้ศึกษาและพบว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญคือการมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ ความร่วมมือ และความคิด สร้างสรรค์

Harwood (2010) กล่าวว่า โดยจุดประสงค์หลักของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือการพัฒนาชุมชนให้โอกาสในการพัฒนา แจกจ่ายผลประโยชน์ที่ไม่ได้มีอยู่ในชุมชน ผลประโยชน์ที่ว่าประกอบไปด้วยผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ในขณะที่เดียวกันชาวบ้านในชุมชนก็ได้รับการส่งเสริมด้านทักษะและทรัพยากรเพื่อพัฒนาองค์การการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รูปแบบของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะมุ่งเน้นในเรื่องการจัดการจัดซื้อจัดจ้างในโครงการมีส่วนร่วมในท้องถิ่นและการส่งเสริมและพัฒนาทุนมนุษย์ในท้องถิ่น

การที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยว มีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน มีหลักการดังนี้ (ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน, ม.ป.ป.) 1.ชุมชนเป็นเจ้าของ 2.ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ 3.ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง 4.ยกระดับคุณภาพ

ชีวิต 5.มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม 6.คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น 7.ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม 8.เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 9.เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น 10.มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

สรุป การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะมุ่งเน้นในเรื่องการจัดข้อจำกัดในเรื่องการมีส่วนร่วมในท้องถิ่นและการส่งเสริมและพัฒนาทุนมนุษย์ในท้องถิ่น การใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน มีหลักการ 10 ประการ

2.3 การท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

กรมการพัฒนาชุมชน (2561) ระบุว่า แนวคิดชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เป็นผลพวงเกิดจากการที่รัฐบาลมีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำของสังคมที่มุ่งเน้นสร้างรายได้และความเจริญ ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการร่วมกับภาครัฐ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ความสำคัญของโครงการหมู่บ้าน/ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีนั้น เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้คนในชุมชน โดยนำเอาอัตลักษณ์ ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยว มีการใช้จ่ายและสร้างรายได้ โดยที่คนในชุมชนไม่ต้องละทิ้งถิ่นฐานไปประกอบอาชีพในเมืองหลวง ไม่ต้องเข้าไปเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรม แต่สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ ก่อให้เกิดรายได้โดยยังอาศัยอยู่ในชุมชน จึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนผ่านจากยุคการผลิตสินค้า OTOP ออกจำหน่ายจากชุมชนเพียงด้านเดียวสู่การเพิ่มช่องทางสร้างรายได้ตามความต้องการ โดยการขายสินค้าอยู่ในชุมชน ที่มาจากการท่องเที่ยว โดยใช้เสน่ห์ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ แปลงเป็นรายได้

กระบวนการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี (ปารีชาติ คุณปลื้ม, 2562) ประกอบด้วย 5 กระบวนการคือ 1. พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เพื่อเตรียมความพร้อมผู้ประกอบการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี พัฒนาและบริหารจัดการข้อมูลชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี และจัดทำแผนธุรกิจ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี 2. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเป็นการพัฒนาศักยภาพด้านกายภาพ ของแหล่งท่องเที่ยว มีการส่งเสริมพัฒนาประเพณี วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของชุมชน 3. พัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว โดยพัฒนาผู้ประกอบการชุมชน พัฒนาสินค้าและบริการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ออกแบบตราสัญลักษณ์และสโลแกนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี 4. เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวแต่ละท้องถิ่น จะมีการออกแบบและเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านเป้าหมายทั้งเมืองหลัก เมืองรอง 5. ส่งเสริมการตลาดชุมชนท่องเที่ยว มีการประชาสัมพันธ์ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เป็ดตัวชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จับคู่ธุรกิจให้ผู้ซื้อและผู้ขายได้พบกันจากกิจกรรมจัดแสดงและ จำหน่ายสินค้าและบริการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในทุกกระบวนการจะก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งต่อไป

สรุปได้ว่าการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีเป็นการพัฒนาต่อยอดมาจาก OTOP หรือโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยการเปลี่ยนผ่านยุคการผลิตสินค้าให้ขายได้โดยหน่วยงานรัฐ สู่การสร้างรายได้ตามความต้องการกระบวนการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีประกอบด้วย 5 กระบวนการ

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การประชุมระดับโลกเรื่องสิ่งแวดล้อมโลก “Earth Summit” ในปี 1992 เป็นจุดเริ่มในการผลักดันความคิดเรื่อง “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ส่งอิทธิพลถึงการให้ความสำคัญเรื่อง “การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน” จากกระแส

การพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ประการ กล่าวคือ 1) กระแสความต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ และ 3) กระแสความต้องการในการพัฒนาคนและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

นิตยา งามยิ่งยง และละเอียด ศิลาน้อย (2560) กล่าวว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึง ถึงความต้องการ และผลประโยชน์ของคนท้องถิ่นเป็นหลัก โดยเน้นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ ตลอดจนวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

หลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (หลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนเล่ม 27, 2542) ประกอบด้วย 1.จะต้องดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยว ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ ในระยะเวลาที่ยาวนานจนถึงชั่วลูกชั่วหลาน มิใช่เพียงเพื่อคนรุ่นปัจจุบันเท่านั้น 2.ลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง และลดปริมาณของเสีย ที่จะเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม 3.มีการกระจายรายได้ และผลประโยชน์ให้แก่คนในท้องถิ่น ที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้าร่วม ในการจัดการ และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว 4.มีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว และชุมชนในท้องถิ่น เพื่อการวางแผนงาน การจัดสรรงบประมาณ และการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม 5.มีการสร้างเครือข่าย เพื่อเผยแพร่แนวคิด การศึกษาวิจัย และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ออกไปในหมู่ประชาชน ทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง

Fennell (1999) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ต้องรับผิดชอบต่อไปจกพื้นฐาน 4 ประการ มีดังนี้ 1. การท่องเที่ยวต้องส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด 2. การท่องเที่ยวต้องเคารพในวัฒนธรรมท้องถิ่นและผลกระทบต่อวัฒนธรรม ดังกล่าวน้อยที่สุด 3. การท่องเที่ยวต้องยอมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์มากที่สุด 4. นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจจากกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตของคนในชุมชน รวมถึงประเพณีวัฒนธรรมให้เกิดผลกระทบต่อด้านลบให้น้อยที่สุด และต้องมีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงอยู่ต่อไป ทั้งนี้ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชนและประโยชน์ที่จะได้รับจากการท่องเที่ยวชุมชนต้องได้รับผลประโยชน์มากที่สุด และมีหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 5 ประการ โดยต้องรับผิดชอบต่อปัจจัยพื้นฐาน 4 ประการ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 ท่าน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องภาคประชาชน จำนวน 20 ท่าน (ผู้นำชุมชน จำนวน 5 ท่าน, ตัวแทนประชาชนจังหวัดตรัง จำนวน 5 ท่าน, ตัวแทนผู้ประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 5 ท่าน และตัวแทนนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดตรัง จำนวน 5 ท่าน)

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องภาครัฐ จำนวน 10 ท่าน (ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 ท่าน และ ตัวแทนหน่วยราชการส่วนภูมิภาค (ตำบล อำเภอ จังหวัด) จำนวน 5 ท่าน)

กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 5 ท่าน 1) พัฒนาชุมชนจังหวัดตรัง จำนวน 1 ท่าน (ตัวแทนสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตรัง จำนวน 1 ท่าน, ตัวแทนหอการค้า

จังหวัดตรัง จำนวน 1 ท่าน, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 1 ท่าน และ นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน)

3.2 ขอบเขตการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1) ศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และอัตลักษณ์ ของจังหวัดตรัง ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว การดูแลแหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมสินค้าภูมิปัญญา และอัตลักษณ์สิ่งที่มีชื่อเสียงของจังหวัดตรัง ประกอบด้วย ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี

2) ศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและปัญหา อุปสรรค ของจังหวัดตรัง ประกอบด้วย การวางแผนการท่องเที่ยวและดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดตรัง ด้านพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

3) ศึกษาการพัฒนาแบบการท่องเที่ยวเชิงนวัตกรรมเพื่อชุมชนที่ยั่งยืนของจังหวัดตรัง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งแบ่งเป็น 2 ฉบับ

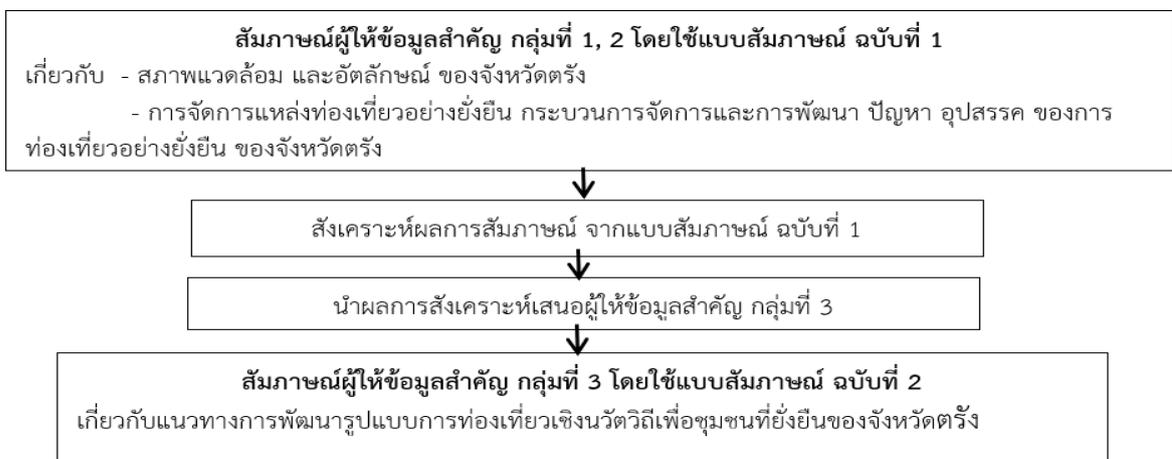
ฉบับที่ 1 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มที่ 1, 2 จำนวน 30 ท่าน เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และอัตลักษณ์ และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดตรัง ปัญหาอุปสรรค

ฉบับที่ 2 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มที่ 3 จำนวน 5 ท่าน เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแบบการท่องเที่ยวเชิงนวัตกรรมเพื่อชุมชนที่ยั่งยืนของจังหวัดตรัง

โดยวิธีสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวพร้อมกับการบันทึกเสียงบทสนทนาและจดบันทึก เพื่อนำมาใช้ถอดความสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.4 ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังนี้ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

4. ผลการวิจัย

4.1 สภาพแวดล้อม และอัตลักษณ์ ของจังหวัดตรัง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มที่ 1, 2 มีผลการสัมภาษณ์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และอัตลักษณ์ ของจังหวัดตรัง

หัวข้อ สัมภาษณ์	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2
สภาพแวดล้อม (ทางการท่องเที่ยว)	สภาพทรัพยากรมีความอุดมสมบูรณ์และสวยงามแต่ควรปรับปรุงทัศนียภาพของพื้นที่และแหล่งเรียนรู้ให้มีความดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยวมากขึ้น โครงสร้างพื้นฐานหลักและเส้นทางคมนาคม ยังไม่เพียงพอและยังไม่ได้มาตรฐานในระดับสากล ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและประชาชน เพื่อการจัดการที่ยั่งยืน ประชาชนในท้องถิ่นมีจิตสำนึกตระหนักถึงคุณค่าทรัพยากร การท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นรากฐานที่สำคัญในการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ผ่านการท่องเที่ยว พัฒนาให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น และมีการจัดการที่เข้มงวด	การจัดกิจกรรมที่มีผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำแนะนำ และดูแลความปลอดภัย การสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน และมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้ดีขึ้น การประชาสัมพันธ์สินค้าภูมิปัญญาของจังหวัดตรัง ยังมีน้อยและขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ ขาดการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริการด้านการท่องเที่ยวฟื้นฟูชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม สิ่งอำนวยความสะดวกที่คำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรทางธรรมชาติ จัดกิจกรรมรักษาสภาพแวดล้อมที่ค่าใช้จ่ายบริการต่างๆ เหมาะสมกับการทำกิจกรรม ไม่สูงจนเกินไป
อัตลักษณ์ (สิ่งที่บ่งชี้ความเป็นจังหวัดตรัง)	นำภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดตรังมาต่อยอดเป็น GI ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับชุมชนนวัตกรรมที่มีบริบทคล้ายกัน นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าทางธุรกิจที่เป็นอัตลักษณ์ ส่งเสริมชุมชนไหนที่มีจุดเด่นอื่น ๆ ด้านวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะก็ยกระดับให้เป็นที่ยอมรับ นำศักยภาพของชุมชน ทูทางด้านปัญญามาใช้ให้เกิดมูลค่า จัดทำคู่มือภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ต้องมีระบบการจัดการสารสนเทศเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน จัดตั้งแหล่งรวบรวมสารสนเทศในชุมชน เพื่อถ่ายทอดแก่คนรุ่นต่อไป ชุมชนช่วยกันรวบรวมองค์ความรู้จากชุมชน ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี จากอดีตถึงปัจจุบันที่สืบทอดกันมาที่แสดงให้เห็น อัตลักษณ์ของชุมชนหรือจังหวัด	ภาคประชาสังคมเข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนงาน จัดหาสถานที่แสดงสินค้าและประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้แก่นักท่องเที่ยว การจัดสถานที่ในการถ่ายภาพที่บ่งบอกถึงความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน รมณรงค์การสร้างภาพลักษณ์ในการท่องเที่ยวเชิง นวัตกรรมของตนเอง สร้างความแตกต่างให้กับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน ยกย่องวัฒนธรรมให้ความสำคัญกับธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมท้องถิ่น, สร้างประสบการณ์ที่เพลิดเพลินให้กับนักท่องเที่ยวโดยเชื่อมต่อกับวัฒนธรรม ชาติ และวิถีชีวิตของชุมชน อนุรักษ์และสืบทอดประเพณี วิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น ภาครัฐเข้าไปช่วยเหลือเผยแพร่ต่อยอด สืบสานภูมิปัญญาความรู้ชุมชน

4.2 กระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดตรัง ปัญหาอุปสรรค

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มที่ 1, 2 มีผลการสัมภาษณ์ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดตรัง ปัญหาอุปสรรค

หัวข้อ สัมภาษณ์	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2
กระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดตรัง	การพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนท่องเที่ยว ณ วิถีวิถีต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชน ในการเตรียมชุมชน การรักษาความสะอาด แหล่งเรียนรู้	จังหวัดตรังเป็นเมืองการท่องเที่ยวทางภาคใต้ ที่มีต้นทุนทางทรัพยากรที่สมบูรณ์ จึงทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบโดยเฉพาะแหล่ง
ปัญหาอุปสรรค	บ้านโฮมสเตย์ จุดเช็คอิน สถานที่จำหน่ายสินค้า OTOP ฯลฯ สินค้าของที่ระลึกประจำจังหวัดที่สร้างชื่อเสียงระดับประเทศ ทุกคนจะต้องเห็นความสำคัญร่วมกันและเข้ามามีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ กิจกรรมการท่องเที่ยวมีการบริการข้อมูลต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ผ่านระบบสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นช่องทางที่สะดวกรวดเร็ว เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นจำนวนมาก	ท่องเที่ยวธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเลที่โดดเด่น และรอการพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่จำเป็นต้องพัฒนาได้แก่ เส้นทางคมนาคมที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวไม่สะดวกและมีมาตรฐาน นำเสนอสินค้าและบริการที่สามารถชูเอกลักษณ์ของจังหวัดตรังที่แสดงถึงความรับผิดชอบ ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนท่องเที่ยว ณ วิถีวิถีต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชนสิ่งเหล่านี้ ไม่สามารถทำคนเดียวได้

4.3 การพัฒนารูปแบบกระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดตรัง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มที่ 3 มีผลการสัมภาษณ์ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดตรัง

หัวข้อสัมภาษณ์	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 3
รูปแบบกระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	การสร้างเครือข่ายชุมชนและมีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายชุมชนการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ทั้ง Online และ Offline และต้องมีการปรับปรุง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิม และสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ กิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ทั้งการปรับกิจกรรมการท่องเที่ยว และออกแบบกิจกรรมใหม่ ๆ โดยการรับฟัง ความเห็นของนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพเส้นทางลักษณะการเดินทางใช้วีไอดี ไปยังแหล่งท่องเที่ยว ให้มีมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการจัดการและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างครบถ้วนในทุกๆระดับ และมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงอยู่บนฐานความต้องการของชุมชน

5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนวัตกรรมที่ยั่งยืนของจังหวัดตรัง มีข้อค้นพบที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

สภาพแวดล้อม และอัตลักษณ์ ของจังหวัดตรัง

สภาพทรัพยากรมีความอุดมสมบูรณ์ แต่ควรปรับปรุงทัศนียภาพของพื้นที่และแหล่งเรียนรู้ให้มีความดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยวมากขึ้น และควรเพิ่มสื่อ ประชาสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวให้มากขึ้น ควรปรับปรุงทัศนียภาพ ของพื้นที่และแหล่งเรียนรู้ให้มีความดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยวมากขึ้น โครงสร้าง พื้นฐานหลักและเส้นทางคมนาคม ยังไม่เพียงพอและ ยังไม่ได้มาตรฐานในระดับสากล สภาพแวดล้อมของจังหวัดตรัง ในปัจจุบันทรัพยากรมีสมบูรณ์และสวยงาม นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าทางธุรกิจที่เป็นอัตลักษณ์ ส่งเสริมชุมชนที่มีจุดเด่นด้านวัฒนธรรม ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังเพื่อให้ประชาชนมีความตระหนักถึงความ สำคัญในการอนุรักษ์ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าทางธุรกิจที่เป็น อัตลักษณ์ ขนบประเพณีดั้งเดิมของชุมชนที่ยังมีความต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน นำมาส่งเสริมเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักจนเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัด การออกแบบสินค้าและบริการในชุมชนให้เป็นอัตลักษณ์ ส่งเสริมชุมชนที่มีจุดเด่นด้านวัฒนธรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดตรังมาต่อยอดเป็น GI อนุรักษ์และสืบทอดประเพณี วิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น หาจุดเด่นและเอกลักษณ์ของชุมชน และนำมาพัฒนาการจัดการ

กระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดตรัง ปัญหาอุปสรรค

จังหวัดตรังเป็นเมืองการท่องเที่ยวทางภาคใต้ ที่มีต้นทุนทางทรัพยากรที่สมบูรณ์จึงทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเลที่โดดเด่น และรอการพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีสินค้าของที่ระลึกประจำจังหวัดที่สร้างชื่อเสียงระดับประเทศ ที่จำเป็นต้องพัฒนา ได้แก่ เส้นทางคมนาคมที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวไม่สะดวกและมีมาตรฐาน นำเสนอสินค้าและบริการที่สามารถชูเอกลักษณ์ของจังหวัดตรังที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนท่องเที่ยววิถีชีวิตต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวมีการบริการข้อมูลต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ผ่านระบบสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นช่องทางที่สะดวกรวดเร็ว เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นจำนวนมาก

การพัฒนาารูปแบบกระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดตรัง

สร้างเครือข่ายชุมชนและมีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายชุมชนการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ และต้องมีการปรับปรุง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิม และสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ การแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้ดีขึ้น

อภิปรายผล

สภาพทรัพยากรมีความอุดมสมบูรณ์และสวยงามแต่ควรปรับปรุงทัศนียภาพ ของพื้นที่และแหล่งเรียนรู้ให้มีความดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยวมากขึ้น โครงสร้างพื้นฐานหลักและเส้นทางคมนาคม ยังไม่เพียงพอและยังไม่ได้มาตรฐานในระดับสากล ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและประชาชน เพื่อการจัดการที่ยั่งยืนประชาชนในท้องถิ่นมีจิตสำนึกตระหนักถึงคุณค่าทรัพยากร การส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ผ่านการท่องเที่ยวทั้งในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่คำนึงถึงผลกระทบต่อทรัพยากรทางธรรมชาติ จัดกิจกรรมรักษาสภาพแวดล้อม นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าทางธุรกิจที่เป็นอัตลักษณ์ ส่งเสริมชุมชนไหนที่มีจุดเด่นอื่น ๆ ด้านวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะก็ยกระดับให้เป็นที่รู้จัก นำศักยภาพของชุมชน ทูทางด้านปัญญามาใช้ให้เกิดมูลค่า สอดคล้องกับ พิศดาร ใจหาญ (2566) ที่ศึกษาแนว

ทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอทอปนวัตกรรมที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในจังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีกระบวนการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามโครงสร้าง มีการจูงใจในการทำงาน ประสานงานหลายวิธีทั้งทางออนไลน์ เสี่ยงตามสาย และอื่นๆ การควบคุมขึ้นอยู่กับผู้นำ ทำงานแบบอำนาจความสะอาด ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็ง ได้แก่ สภาพแวดล้อม มีจิตสาธารณะ เครือข่ายองค์กรชุมชน การมีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยว และผู้นำชุมชน ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทำให้พบปัจจัยเพิ่มเติม ได้แก่ ภูมิปัญญา ขวัญและกำลังใจ และการสนับสนุนจากภาครัฐ

กระบวนการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดตรัง พื้นที่และแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดตรังเป็นเมืองการท่องเที่ยวทางภาคใต้ ที่มีต้นทุนทางทรัพยากรที่สมบูรณ์จึงทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเลที่โดดเด่น และรอการพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ กฎหมาย ดาราเรือง (2564) ที่ผลการศึกษาพบว่า 1) ทุนทางสังคมของชุมชน คือ อัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมลาวครั่ง การพึ่งตนเอง และการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) จุดแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี คือ การบูรณาการวัฒนธรรมของชุมชนกับการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ที่น่าสนใจ การออกแบบตกแต่งสถานที่อย่างสวยงาม แต่อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์ชุมชน การประชาสัมพันธ์ และการบริหารจัดการยังคงเป็นจุดอ่อนที่ควรได้รับการพัฒนา และ 3) แนวทางในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ประกอบด้วย (1) การประยุกต์วิถีชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว (2) การพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยว (3) การตกแต่งสภาพแวดล้อมเพื่อเป็นจุดถ่ายภาพของนักท่องเที่ยว (4) การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ และการจัดโซนของตลาดชุมชน (5) พัฒนาการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคม Online (6) พัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (7) พัฒนามาตรการป้องกันการแพร่ระบาด COVID-19 (8) การจัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของชุมชน และ (9) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการท่องเที่ยวของชุมชน

การพัฒนาแบบการท่องเที่ยวเชิงนวัตกรรมเพื่อชุมชนที่ยั่งยืนของจังหวัดตรัง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายชุมชนและมีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายชุมชนการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ทั้ง Online และ Offline และต้องมีการปรับปรุง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิม และสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความสำคัญกับการต้องทำอย่างต่อเนื่อง ทั้งการปรับกิจกรรมการท่องเที่ยว และออกแบบกิจกรรมใหม่ ๆ โดยการรับฟังความเห็นของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ วัลลภ วรณโอสถ (2564) ศึกษาแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มี 5 องค์ประกอบหลัก 1. ทรัพยากรของชุมชน ชุมชนท่องเที่ยวจะต้องนำ ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในกิจกรรมของชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีการอนุรักษ์และ รักษาทรัพยากรอย่างเหมาะสม 2. การทำงานแบบเชื่อมประสาน ชุมชนมีขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเอง และคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลกระบวนการด้านการท่องเที่ยว 3. ความรับผิดชอบต่อพันธสัญญาและมุ่งเน้นด้านจริยธรรม มีการพัฒนาการบริการการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมชุมชนให้ดีขึ้น อีกทั้ง นักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการการท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างสะดวก คนในชุมชนรู้จักกิจกรรม ท่องเที่ยวของชุมชนตนเอง โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความคิดสร้างสรรค์ มีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมไปตามสถานการณ์โลกในปัจจุบัน เปิดโอกาสให้สมาชิกเสนอแนวความคิดในการจัดกิจกรรม ท่องเที่ยว กิจกรรมที่เกิดขึ้นเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน 4. การสนับสนุนทางการเงิน เงินลงทุนที่นำมาลงทุนในชุมชน ท่องเที่ยว โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เงินลงทุนภายในชุมชนเอง โดยสมาชิกของชุมชนร่วม

ลงทุนเพื่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยความสมัครใจของสมาชิกของชุมชน และเงินลงทุนจากภายนอกชุมชน 5. สมาชิกในชุมชน สมาชิกของชุมชนท่องเที่ยวที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน สมาชิกมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สมาชิกของชุมชนตระหนักถึงความเป็นเจ้าของของชุมชน และมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานและระบุมอบหมาย รับผิดชอบแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน และปัจจัยเพิ่มเติมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรม จำนวน 8 ปัจจัย ที่จะช่วยให้เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรม ได้แก่ 1. การจัดการแหล่งเงินทุน 2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 3. การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก 4. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว 5. การนำเสนอผลงานเพื่อการท่องเที่ยว 6. การใช้ Social Media เพื่อการท่องเที่ยว 7. การเงินดิจิทัลเพื่อการท่องเที่ยว 8. เทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว

5.2 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรเข้าไปส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนวัตกรรมเพื่อชุมชนที่ยั่งยืนของจังหวัดตรัง โดยการปรับปรุงทัศนียภาพ ของพื้นที่และแหล่งเรียนรู้ให้มีความดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยวมากขึ้น รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานหลักและเส้นทางคมนาคม
2. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนวัตกรรมเพื่อชุมชนที่ยั่งยืนของจังหวัดตรัง ต้องได้รับการส่งเสริมในการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น เพราะเมื่อสามารถกระตุ้นและเพิ่มการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้มากขึ้น ก็จะนำไปสู่ทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนสร้างความเข้มแข็งให้ทั้งชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงนวัตกรรมเพื่อชุมชนที่ยั่งยืนในอนาคตต่อไป โดยการมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชนอาจจะไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยว แต่เป็นการมีส่วนร่วมในฐานะการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี
3. การท่องเที่ยวเชิงนวัตกรรมเพื่อชุมชนที่ยั่งยืนของจังหวัดตรัง ควรมุ่งเน้นและให้ความสำคัญต่อการสร้างความยั่งยืนให้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ สังคม ตลอดจนวัฒนธรรม เอกลักษณ์ หรืออัตลักษณ์ของพื้นที่
4. ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนต้องแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือสนับสนุนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จัดกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ทำลายทรัพยากรทางการท่องเที่ยวภายในชุมชน ทั้งที่รู้และรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และระมัดระวังพฤติกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน
5. ควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในท้องถิ่นให้มากขึ้น โดยให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามาช่วยประชาสัมพันธ์โดยผ่านทางสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ ของฝาก ของที่ระลึก ที่มี QR Code และ Link ที่แสดงถึงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อเพิ่มการรับรู้และการดึงดูดนักท่องเที่ยวมายังชุมชน

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนวัตกรรม
2. ควรมีการศึกษาวิจัยนี้ในรูปแบบการวิจัยแบบเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาวิจัยที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น
3. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ เกี่ยวกับจุดประสงค์การมาท่องเที่ยว และความคาดหวังในการมาท่องเที่ยวเชิงนวัตกรรมในจังหวัดตรัง เพื่อให้ได้ผลวิจัยที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2561). **คู่มือบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2562). **วัฒนธรรมคุณค่าสู่มูลค่า**. [ออนไลน์] ค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2566, จาก http://www.culture.go.th/culture_th/ewt_news.php?nid=3972&filename=index
- กฤษณะ ดาราเรือง. (2564). แนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านหนองกระดุกเหนือ ตำบลหนองนมวัว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์. **วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร**, 4(4), 105-122.
- กวี วรกวิน. (2562). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บริษัทพัฒนา คุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.
- กันตภณ แก้วสง่า และนิศาชล จำนงศรี. (2558). การจัดการความรู้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารเทคโนโลยีสุรนารี**, 9(2), 79-103.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2566). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570)**. [ออนไลน์] ค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2566, จาก <https://planning.dusit.ac.th/main/wp-content/uploads/2023/06/แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ-ฉบับที่-3-พ.pdf>
- เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ. (2565). **plan13 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13** [ออนไลน์] ค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2566, จาก <https://www.iok2u.com/article/strategic-plan/pian13-sum>
- ดุสิตพร ฮกทา. (2560). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว จังหวัดตรัง**. วิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- นิตยา งามยิ่งยง และ ละเอียด ศิลาน้อย. (2560). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชนบริเวณริมฝั่งคลองดำเนินสะดวก ในจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดราชบุรี. **วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี**, 11(1), 149-166.
- ปาริชาติ คุณปลื้ม. (2562). ศึกษาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี. **วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี**.16(1), 14-22.
- พิรดากร ใจหาญ. (2566). แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอทอปนวัตวิถี ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในจังหวัดนครพนม. **วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา**, 5(2), 41-56.
- วัลลภ วรรณโอสธ. (2564). **รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศศิชา หมดมลทิล. (2562). **ท่องเที่ยวโดยชุมชนวิถีสู่ความยั่งยืน**. [ออนไลน์] ค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2566, จาก https://www.gsbresearch.or.th/wp-content/uploads/2019/10/GR_report_travel_detail.pdf
- ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (ม.ป.ป.). **การท่องเที่ยวโดยชุมชน**. [ออนไลน์] ค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2566, จาก <https://thaicomunitybasedtourismnetwork.wordpress.com/cbt/>

- หลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.(2542). ในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนเล่ม 27 .[ออนไลน์] ค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2566, จาก <https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=27&chap= 3&page=t27-3-infodetail02.htm>
- Etsuko, O. (2008). A Community-Based Tourism Model: Its Conception and Use. **Journal of Sustainable Tourism**, 16(5), 511–529.
- Fennell, J. (1999). **Contemporary Urban Planning**. New Jersey : Prentice-Hall.
- Harwood, S. (2010). Planning for Community Based Tourism in a remote location. **Sustainability**, 2(7), 1909–1923
- Lo, Y-C and Janta P. (2020). Resident’s Perspective on Developing Community-Based Tourism – A Qualitative Study of Muen Ngoen Kong Community, Chiang Mai, Thailand. **Front. Psychol.** 11:1493. <https://doi: 10.3389/fpsyg.2020.01493>.
- Weaver ,D.B. (2003). **The encyclopedia of ecotourism**. CABI Publishing Series.